

Konventionen om biologisk mångfald 5–20

Artikel 5 – samarbete

”Varje fördragsslutande part skall, så vitt möjligt och om så är lämpligt, samarbeta med andra fördragsslutande parter direkt eller, där så är lämpligt, genom behöriga internationella organisationer, i förhållande till områden utanför nationell jurisdiktion och i andra frågor av gemensamt intresse, för bevarandet och det hållbara nyttjandet av biologisk mångfald.”

Artikel 6 – Allmänna åtgärder för bevarande och hållbart nyttjande

”Varje fördragsslutande part ska, i enlighet med sina speciella förhållanden och möjligheter

- a) utveckla nationella planer, strategier eller program för bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald eller i detta syfte anpassa befintliga strategier, planer eller program, vilka skall återspegla bland annat de åtgärder, som anges i denna konvention av relevans för den berörda fördragsslutande parten*
- b) integrera, så vitt möjligt och om så är lämpligt, bevarandet och det hållbara nyttjandet av biologisk mångfald i relevanta sektoriella eller tvärspektoriella planer, program och politiska riktlinjer”.*

Artikel 7 – identifiering och övervakning

”Varje fördragsslutande part skall så vitt möjligt och om så är lämpligt särskilt för de syften som anges i artiklarna 8-10:

- a) identifiera komponenter av biologisk mångfald av betydelse för dess bevarande och hållbara nyttjande med hänvisning till den indikativa förteckning över kategorier som anges i bilaga 1;*
- b) övervaka, genom provtagning och andra metoder, de beståndsdelar av biologisk mångfald som identifieras enligt punkt a ovan, med särskild uppmärksamhet riktad på sådana beståndsdelar som kräver snara åtgärder för bevarande och sådana som erbjuder störst potential för hållbart nyttjande;*
- c) identifiera processer och kategorier av aktiviteter som har, eller troligen kommer att ha, betydande skadliga effekter på bevarandet och det hållbara nyttjandet av biologisk mångfald, och övervaka dessas effekter genom provtagning och andra metoder;*
- d) bibehålla och organisera enligt någon mekanism, data som erhållits från identifierings- och övervakningsaktiviteter enligt punkterna a, b och c ovan.”*

Artikel 8 – in situ-bevarande

”Varje fördragsslutande part skall, så vitt möjligt och om så är lämpligt:

- a) inrätta ett system med skyddade områden eller områden där särskilda åtgärder behöver vidtas för att bevara biologisk mångfald;*
- b) utarbeta, där så är nödvändigt, riktlinjer för urval, inrättande och skötsel av skyddade områden eller områden där särskilda åtgärder behöver vidtas för att bevara biologisk mångfald;*
- c) reglera eller förvalta biologiska resurser av vikt för bevarandet av biologisk mångfald, vare sig dessa finns inom eller utanför skyddade områden, i syfte att säkerställa bevarande och hållbart nyttjande av dem;*
- d) främja skyddet av ekosystem, naturliga livsmiljöer och bibehållandet av livskraftiga populationer av arter i naturliga miljöer*
- e) främja miljöanpassad och hållbar utveckling i områden i anslutning till skyddade områden i syfte att främja skyddet av dessa områden;*

- f) rehabilitera och återställa skadade ekosystem och främja återhämtningen av hotade arter, bland annat genom utarbetande och genomförande av planer eller andra skötselstrategier;
- g) inrätta eller bibehålla medel för att reglera, hantera eller kontrollera de risker som är förbundna med användandet och frisläppandet av biotekniskt modifierade levande organismer, vilka troligen kommer att ha miljöskadliga effekter som kan påverka bevarandet och det hållbara nyttjandet av biologisk mångfald, även med hänsyn tagen till riskerna för mänsklig hälsa;
- h) förhindra införseln av, kontrollera eller utrota de främmande arter som hotar ekosystem, livsmiljöer eller arter;
- i) sträva efter att tillhandahålla de förhållanden som behövs för förenlighet mellan nuvarande användningssätt och bevarandet av biologisk mångfald och det hållbara nyttjandet av dess beståndsdelar;
- j) med förbehåll för dess nationella lagstiftning respektera, bevara och bibehålla kunskaper, innovationer och sedvänjor hos ursprungliga och lokala samhällen med traditionella livssätt som är relevanta för bevarandet och det hållbara nyttjandet av biologisk mångfald, och främja en bredare tillämpning av dessa, med godkännande och deltagande av innehavarna av sådana kunskaper, innovationer och sedvänjor, samt främja rättvis fördelning av nyttan som uppkommer vid utnyttjandet av sådana kunskaper, innovationer och sedvänjor.
- k) utarbeta eller bibehålla nödvändig lagstiftning och/eller andra reglerande bestämmelser för skyddet av hotade arter och populationer;
- l) där en betydande skadlig effekt på biologisk mångfald har fastställts enligt artikel 7, reglera eller hantera de relevanta processerna och kategorierna av aktiviteter;
- m) samarbeta om tillhandahållande av finansiellt och annat stöd för in situ-bevarande angivet i punkterna a till l ovan, särskilt till utvecklingsländer.”

Artikel 9 – ex situ-bevarande

Varje fördragsslutande part skall, såvitt möjligt och om så är lämpligt, och huvudsakligen i syfte att komplettera in situ-åtgärder:

- a) vidta åtgärder för ex situ-bevarande av beståndsdelar av biologisk mångfald, företrädesvis i dessa beståndsdelars ursprungsland;
- b) upprätthålla och bibehålla anordningar för ex situ-bevarande av och forskning på växter, djur och mikroorganismer, företrädesvis i de genetiska resursernas ursprungsland;
- c) vidta åtgärder för återhämtning och rehabilitering av hotade arter och för återinförande av dessa i sina naturliga livsmiljöer under lämpliga förhållanden;
- d) reglera och hantera insamling av biologiska resurser från naturliga livsmiljöer för ex situ-bevarande så att ekosystem och in situ-populationer av arter inte hotas, utom då särskilda tillfälliga ex situ-åtgärder krävs enligt punkt c ovan;
- e) samarbeta om att tillhandahålla finansiellt eller annat stöd för ex situ-bevarande angivet i punkterna a till d ovan och om upprättandet och bibehållandet av anordningar för ex situ-bevarande i utvecklingsländer.

Artikel 10 – Hållbart nyttjande av komponenter av biologisk mångfald

Varje fördragsslutande part skall, så vitt möjligt och om så är lämpligt:

- a) Integrera hänsynstagande till bevarandet och det hållbara nyttjandet av biologiska resurser i nationellt beslutsfattande;
- b) vidta åtgärder beträffande nyttjandet av biologiska resurser för att undvika eller minimera skadliga effekter på biologisk mångfald;
- c) skydda och uppmuntra sedvanligt nyttjande av biologiska resurser i enlighet med traditionella kulturella sedvänjor som är förenliga med kraven för bevarande och hållbart nyttjande;

- d) stödja lokalbefolkningar i att utveckla och genomföra gottgörande åtgärder i skadade områden där biologisk mångfald har minskats;
- e) uppmuntra samarbete mellan egna statliga myndigheter och den egna privata sektorn om att utveckla metoder för hållbart nyttjande av biologiska resurser.

Artikel 11 – styrmedel

Varje fördragsslutande part skall, så vitt möjligt och om så är lämpligt, vidta ekonomiskt och socialt sunda åtgärder som stimulerar bevarandet och det hållbara nyttjandet av beståndsdelar av biologiska resurser.

Artikel 12 – forskning och utbildning

De fördragsslutande parterna skall, med hänsyn tagen till utvecklingsländernas särskilda behov;

- a) *Inrätta och bibehålla program för vetenskaplig och teknisk utbildning och träning i åtgärder för identifierandet, bevarandet och det hållbara nyttjandet av biologisk mångfald och dess beståndsdelar och tillhandahålla stöd för sådan utbildning och träning för utvecklingsländernas särskilda behov;*
- b) *främja och uppmuntra forskning som bidrar till bevarandet och det hållbara nyttjandet av biologisk mångfald, särskilt i utvecklingsländer, bland annat i enlighet med beslut som partskonferensen fattar till följd av rekommendationer från underorganet för vetenskaplig, teknisk och teknologisk rådgivning;*
- c) *i enlighet med bestämmelserna i artiklarna 16, 18 och 20 främja och samarbeta om användningen av vetenskapliga framsteg i forskningen om biologisk mångfald vid utvecklandet av metoder för bevarande och hållbart nyttjande av biologiska resurser.*

Artikel 13 – allmän utbildning och medvetenhet

”De fördragsslutande parterna skall:

- a) *främja och uppmuntra förståelse för vikten av, och de åtgärder som fordras för bevarandet av biologisk mångfald, liksom dess spridning genom media, och innefattandet av dessa ämnen i utbildningsprogram;*
- b) *samarbeta, om så är lämpligt, med andra stater och internationella organisationer om att utarbeta utbildnings- och medvetandehöjande program rörande bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald.*

Artikel 14 – konsekvensbedömning och minimering av skadliga effekter

”1. Varje fördragsslutande part skall, så vitt möjligt och om så är lämpligt:

- a) *införa lämpliga procedurer med krav på miljökonsekvensbedömning av de egna föreslagna projekt som sannolikt kommer att ha betydande skadliga effekter på biologisk mångfald i syfte att undvika eller minimera sådana effekter och, där så är lämpligt, tillse att allmänheten får delta i sådana procedurer;*
- b) *införa lämpliga arrangemang för att säkerställa att vederbörlig hänsyn tas till de miljömässiga konsekvenserna av de egna program och åtgärder, som sannolikt kommer att ha betydande skadliga effekter på biologisk mångfald;*
- c) *på ömsesidig basis främja underrättelse, utbyte av information och konsultation om aktiviteter under deras jurisdiktion eller kontroll som sannolikt kommer att i betydande grad inverka skadligt på den biologiska mångfalden i andra stater eller i områden utanför gränserna för nationell jurisdiktion genom att uppmuntra slutandet av bilaterala, regionala eller multilaterala överenskommelser, om så är lämpligt;*
- d) *i fall av överhängande eller allvarlig fara eller skada med ursprung under dess egen jurisdiktion eller kontroll, för biologisk mångfald i områden under andra staters jurisdiktion*

eller i områden utanför nationell jurisdiktion, omedelbart underrätta de potentiellt berörda staterna om sådan fara eller skada, såväl som igångsätta åtgärder för att förhindra eller minimera sådan fara eller skada;

e) främja nationella arrangemang för nödåtgärder vid aktiviteter eller händelser, vare sig de uppstått naturligt eller på annat sätt, som medför allvarlig och överhängande fara för biologisk mångfald och främja internationellt samarbete för att komplettera sådana nationella ansträngningar och, där så är lämpligt och överenskommet mellan berörda stater eller organisationer för regional ekonomisk integration, upprätta gemensamma katastrofplaner.

2. Partskonferensen skall utreda, på basis av genomförda studier, frågan om ansvar och gottgörelse, inklusive återställande och ersättning, för skada på biologisk mångfald, utom när sådant ansvar är en ren inrikesangelägenhet.”

Artikel 15 – Tillträde till genetiska resurser

”1. Med erkännande av staters suveräna rättigheter över sina naturresurser vilar befogenheten att bestämma om tillträde till genetiska resurser hos de nationella regeringarna och är underkastad nationell lagstiftning.

2. Varje fördragsslutande part skall sträva efter att skapa förhållanden för att underlätta tillträde till genetiska resurser för miljöanpassad användning för andra fördragsslutande parter och inte införa restriktioner som strider mot målen för denna konvention.

3. För denna konventions ändamål är de genetiska resurser som tillhandahålles av en fördragsslutande part, vilka åsyftas i denna artikel och i artiklarna 16 och 19, endast de som tillhandahålles av fördragsslutande parter som är ursprungsländer för sådana resurser, eller av de parter som har förvärvat de genetiska resurserna i enlighet med denna konvention.

4. Tillträde skall, då det medges, ske på ömsesidigt överenskomna villkor och vara förenligt med bestämmelserna i denna artikel.

5. Tillträde till genetiska resurser skall vara underställt i förväg lämnat informerat medgivande av den fördragsslutande part som tillhandahåller sådana resurser, såvida annat ej bestämts av denna part.

6. Varje fördragsslutande part skall sträva efter att utveckla och utföra vetenskaplig forskning baserad på genetiska resurser som tillhandahålls av andra fördragsslutande parter med fullt deltagande av, och, där så är möjligt i, sådana fördragsslutande parter.

7. Varje fördragsslutande part skall vidta lagstiftningsmässiga, administrativa eller politiska åtgärder, om så är lämpligt, och i enlighet med artiklarna 16 och 19 och, där så är nödvändigt, genom den finansiella mekanism som upprättats genom artiklarna 20 och 21 i syfte att på skäligt och rättvist sätt fördela resultaten av forskning och utveckling och nyttan av kommersiell eller annan användning av genetiska resurser med den fördragsslutande part som tillhandahåller sådana resurser. Sådan delning skall ske på ömsesidigt överenskomna villkor.

Artikel 16- tillträde till och överföring av teknik

”1. Varje fördragsslutande part, med erkännande av att teknik även inbegriper bioteknik och att både tillträde till och överföring av teknik mellan fördragsslutande parter är väsentliga element för att uppnå denna konventions mål, åtar sig i enlighet med bestämmelserna i denna artikel att tillhandahålla och/eller underlätta tillträde för och överföring till andra fördragsslutande parter till/av tekniker som är relevanta för bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald eller som utnyttjar genetiska resurser och som inte orsakar betydande skada på miljön.

2. Tillträde till och överföring av teknik som åsyftas i punkt 1 ovan för/till utvecklingsländer skall tillhandahållas och/eller underlättas på skäliga och gynnsammaste villkor, inklusive på koncessionella eller preferentiella villkor där så ömsesidigt överenskommit och, där så är nödvändigt, i enlighet med den finansiella mekanism som upprättats genom artiklarna 20 och 21. Vad gäller teknik som är underställd patent och andra immaterialrättigheter skall sådant tillträde och sådan överföring tillhandahållas på villkor som erkänner och är förenliga med ett adekvat och effektivt skydd av immaterialrättigheter. Tillämpningen av denna punkt skall vara förenlig med punkterna 3, 4 och 5 nedan.

3. Varje fördragsslutande part skall vidta lagstiftningsmässiga, administrativa eller politiska åtgärder, om så är lämpligt, i syfte att fördragsslutande parter, i synnerhet de som är utvecklingsländer, som tillhandahåller genetiska resurser, medges tillträde till och överföring av teknik som skyddas av patent och andra immaterialrättigheter, där så är nödvändigt, genom bestämmelserna i artiklarna 20 och 21 samt i enlighet med internationell rätt och i överensstämmelse med punkterna 4 och 5 nedan.

4. Varje fördragsslutande part skall vidta lagstiftningsmässiga, administrativa eller politiska åtgärder, om så är lämpligt, i syfte att den privata sektorn underlättar tillträde till, gemensam utveckling av och överföring av teknik som åsyftas i punkt 1 ovan till förmån för både statliga institutioner och den privata sektorn i utvecklingsländer och skall i detta avseende följa förpliktelserna inkluderade i punkterna 1, 2 och 3 ovan.

5. De fördragsslutande parterna, med erkännande av att patent och andra immaterialrättigheter kan ha en inverkan på genomförandet av denna konvention, skall samarbeta i detta avseende med förbehåll för nationell lagstiftning och internationell rätt i syfte att säkerställa att sådana rättigheter understödjer och inte strider mot dess mål.

Artikel 17 – utbyte av information

”1. De fördragsslutande parterna skall underlätta utbyte av information från alla offentligt tillgängliga källor som är relevanta för bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald, med hänsyn tagen till utvecklingsländernas särskilda behov.

2. Sådant informationsutbyte skall innefatta utbyte av tekniska, vetenskapliga och socio-ekonomiska forskningsresultat, såväl som information om tränings- och övervakningsprogram, specialkunskaper, ursprunglig och traditionell kunskap som sådan och i förening med de tekniker som åsyftas i artikel 16 punkt 1. Det skall också, där så låter sig göras, innefatta återförande av information.”

Artikel 18 – tekniskt och vetenskapligt samarbete

1. De fördragsslutande parterna skall främja internationellt tekniskt och vetenskapligt samarbete inom området bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald, där så är nödvändigt, genom lämpliga internationella och nationella institutioner.

2. Varje fördragsslutande part skall främja tekniskt och vetenskapligt samarbete med andra fördragsslutande parter, i synnerhet utvecklingsländer, vid genomförandet av denna konvention, bland annat genom utveckling och genomförande av nationell politik. Vid främjandet av sådant samarbete bör särskild uppmärksamhet ges till utveckling och förstärkning av nationell förmåga, genom utveckling av mänskliga resurser och institutionsuppbyggnad.

3. Partskonferensen skall, vid sitt första möte, bestämma hur en förmedlingsinstitution (clearing-house mechanism) för att främja och underlätta tekniskt och vetenskapligt samarbete kan inrättas.

4. De fördragsslutande parterna skall i enlighet med nationell lagstiftning och politik främja och utveckla samarbetsmetoder för utveckling och användning av teknik, däribland ursprunglig och traditionell teknik, i syfte att uppnå målen för denna konvention. För detta

ändamål skall de fördragsslutande parterna även främja samarbete om utbildning av personal och utbyte av experter.

5. De fördragsslutande parterna skall, med förbehåll för ömsesidig överenskommelse, främja inrättandet av gemensamma forskningsprogram och samriskföretag för utveckling av teknik som är relevant för denna konventions mål.

Artikel 19 – hantering av bioteknik och fördelning av dess nytta

”1. Varje fördragsslutande part skall vidta lagstiftningsmässiga, administrativa eller politiska åtgärder, om så är lämpligt, för att möjliggöra effektivt deltagande i bioteknisk forskningsverksamhet av de fördragsslutande parter, särskilt utvecklingsländer, som tillhandahåller genetiska resurser för sådan forskning, och där så är görligt i dessa länder.

2. Varje fördragsslutande part skall vidta alla praktiskt genomförbara åtgärder för att främja och befordra förturstillträde på skälig och rättvis grund för fördragsslutande parter, särskilt utvecklingsländer, till resultaten och den nytta som uppkommer från bioteknik baserad på genetiska resurser tillhandahållna av dessa fördragsslutande parter. Sådant tillträde skall ske på ömsesidigt överenskomna villkor.

3. Parterna skall överväga behovet av och formerna för ett protokoll, som anger lämpliga procedurer, inklusive i synnerhet informerad förhandsöverenskommelse på området säker överföring, hantering och användning av varje levande biotekniskt modifierad organism som kan ha skadlig effekt på bevarandet och det hållbara nyttjandet av biologisk mångfald.

4. Varje fördragsslutande part skall, direkt eller genom krav på varje fysisk eller juridisk person under dess jurisdiktion som tillhandahåller de organismer som åsyftas i punkt 3 ovan, tillhandahålla all tillgänglig information om den användning och de säkerhetsbestämmelser som krävs av denna fördragsslutande part för hantering av sådana organismer, såväl som all tillgänglig information om den potentiellt skadliga effekten av de berörda specifika organismerna, till den fördragsslutande part till vilken dessa organismer skall införas.”

Artikel 20 – finansiella resurser

”1. Varje fördragsslutande part åtar sig att i överensstämmelse med sin förmåga tillhandahålla finansiellt stöd och stimulans till sådana nationella aktiviteter som syftar till att uppnå målen för denna konvention, i enlighet med sina nationella planer, prioriteringar och program.

2. Parter som är utvecklade länder skall tillhandahålla nya och additionella finansiella resurser för att möjliggöra för parter som är utvecklingsländer att bestrida de överenskomna fulla tillkommande kostnaderna för dessa av att genomföra åtgärder som uppfyller förpliktelserna i denna konvention och att dra nytta av dess bestämmelser, och dessa kostnader skall vara överenskomna mellan en part som är ett utvecklingsland och den institutionella struktur som åsyftas i artikel 21, i enlighet med politik, strategi, programprioriteringar och behörighetskriterier och en indikativ förteckning över tillkommande kostnader upprättad av partskonferensen. Andra parter, inklusive länder som genomgår en process för övergång till marknadsekonomi, kan frivilligt påta sig samma förpliktelse som parter som är utvecklade länder. För denna artikels ändamål skall partskonferensen vid sitt första möte upprätta en förteckning över parter som är utvecklade länder och andra parter, som frivilligt påtar sig samma förpliktelse som parter som är utvecklade länder. Partskonferensen skall periodvis granska och om nödvändigt ändra förteckningen. Bidrag från andra länder och källor på frivillig basis kan också uppmuntras. Genomförandet av dessa åtaganden skall beakta behovet av tillräcklighet, förutsägbarhet och punktlighet i tillförseln av medel samt vikten av bördefördelning mellan de bidragsgivande parterna upptagna i förteckningen.

3. Parterna som är utvecklade länder kan också tillhandahålla, och parter som är utvecklingsländer begagna sig av, finansiella resurser som har samband med genomförandet av denna konvention genom bilaterala, regionala och andra multilaterala kanaler.
4. Den omfattning i vilken parterna som är utvecklingsländer effektivt kommer att kunna genomföra sina åtaganden under denna konvention, kommer att vara avhängig av att parter som är utvecklade länder effektivt fullgör sina åtaganden under konventionen avseende finansiella resurser och överföring av teknik och kommer att till fullo beakta det faktum att ekonomisk och social utveckling och avskaffande av fattigdom är de främsta och övergripande prioriteterna för parter som är utvecklingsländer.
5. Parterna skall till fullo beakta de minst utvecklade ländernas särskilda behov och speciella situation i sitt handlande vad gäller finansiering och överföring av teknik.
6. De fördragslutande parterna skall också ta hänsyn till de speciella förhållanden som uppstått ur beroendet, fördelningen och lokaliseringen av biologisk mångfald inom parter, som är utvecklingsländer, i synnerhet små öststater.
7. Hänsyn skall också tas till den speciella situation för utvecklingsländer, inklusive de som är mest sårbara ur miljösynpunkt såsom länder med arida och semiarida områden, kust- och bergsområden.”